

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีและทีวียไทย ในปี 2551” ได้นำแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับข่าว และข่าวโทรทัศน์
- 2.แนวคิดเรื่องภาพและเสียง
- 3.แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องในข่าวโทรทัศน์
- 4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับข่าว และข่าวโทรทัศน์

จอร์จ บาร์คลีย์ (George Berkley, 1685-1753) นักปรัชญาชาวไอริช เคยกล่าวไว้ว่า ความมีอยู่ของสิ่งต่างๆ จะมีอยู่จริงก็ต่อเมื่อเรารับรู้ อะไรที่เราไม่รับรู้มันย่อมไม่มีอยู่ ดังนั้น ทั้งใบไม้ ทั้งเสียง หากปราศจากการรับรู้ของสิ่งมีชีวิต สิ่งนั้นย่อมไม่มีตัวตนอยู่จริง หรือหากจะมีอยู่จริง ก็มิอยู่ในความรับรู้ของพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น (เดียน คำดี , 2526 อ้างถึงใน นรินทร์ นำเจริญ , 2549)

ข่าวก็เช่นเดียวกัน ไม่สามารถมีอยู่ได้ด้วยตัวของมันเอง แต่จะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมีการรับรู้ ตีความหมาย และรายงานออกไป (นรินทร์ นำเจริญ , 2549)

เมื่อพิจารณาจากนิยาม และความหมายของข่าวตามที่มีผู้ให้ความหมายไว้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายไว้ว่า “ข่าว” คือ คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องเกิดใหม่ คำบอกกล่าว คำเล่าลือ

ปรมะ สตะเวทิน (2539) ให้ความหมายไว้ว่า ข่าว คือ การรายงานที่ทันต่อเวลา และที่เป็นจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ (event) ความคิด (idea) และสถานการณ์ (situations) ซึ่งทำให้ประชาชนสนใจ

ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ (2542) ให้ความหมายไว้ว่า “ข่าว” คือ รายงานของเหตุการณ์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นไม่นานมานี้ และเป็นสิ่งที่น่าสนใจ มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อชีวิตของสมาชิกในสังคม

ในแต่ละวันมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากมายบนโลกใบนี้ ขณะที่พื้นที่ในการนำเสนอข่าวสารนั้น ไม่ว่าจะในสื่อประเภทใดๆ ก็ตามล้วนมีจำกัด การที่เหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดจะถูกรายงานและกลายเป็นข่าวได้นั้น ก็ต้องถูกพิจารณาแล้วว่ามีคุณค่า และสมควรที่จะนำมารายงาน

Gultung และ Ruge (1973) เสนอแนะว่าเหตุการณ์ที่ถือว่ามีคุณค่าของความเป็นข่าวนั้นจะต้อง

1. เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเร็วๆ นี้ (recent) หรือไม่เกิน 24 ชั่วโมง จะต้องมามีเนื้อหาที่ได้จากต้นตอของเหตุการณ์ หรือมีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์
2. จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ (concern elite persons) หรือผู้ที่มีชื่อเสียง แม้ไม่ใช่จากตัวตนของบุคคลผู้นั้นเอง ก็อาจจะเป็นที่รู้จักด้วยตำแหน่งหน้าที่หรือบทบาทในสังคม ทั้งทางด้านการเมือง การกีฬาหรือบันเทิง ในอีกด้านหนึ่งก็รวมถึงบุคคลที่รอดชีวิตจากหายนะทางธรรมชาติ หรือเหยื่อของเหตุการณ์ต่างๆ ด้วย
3. เหตุการณ์ที่ถือว่ามีคุณค่าของความเป็นข่าว มักเป็นเหตุการณ์ในด้านลบ (be negative) ไม่ปกติธรรมดา
4. น่าประหลาดใจ (be surprising) แต่ยังคงต้องเกิดจากการรวบรวมข้อเท็จจริงในพื้นที่โดยผู้สื่อข่าว

นรินทร์ นำเจริญ (2549) กล่าวถึงเกณฑ์ที่จะใช้ในการพิจารณาว่าเหตุการณ์ใดมีคุณค่าแห่งความเป็นข่าวน้อยเพียงใดว่า จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 10 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. **ความรวดเร็ว (immediacy) หรือความทันเหตุการณ์ (Timeliness)** ยิ่งรายงานเหตุการณ์ได้รวดเร็วเท่าใดยิ่งทำให้ข่าวนั้นมีคุณค่ายิ่งขึ้น นอกจากนี้ เหตุการณ์บางเหตุการณ์ แม้เกิดขึ้นมานานแล้วแต่เพิ่งมีการค้นพบ เหตุการณ์ดังกล่าวก็ถือว่ามีความค่าด้านความรวดเร็วได้เช่นเดียวกัน ขณะเดียวกันบางเหตุการณ์แม้ยังไม่เกิดขึ้น แต่ถูกคาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้น เช่น การที่กรมอุตุฯ วิทยุออกคำเตือนว่าจะมีพายุพัดเข้าประเทศไทยในวันพรุ่งนี้ แม้ยังไม่เกิดขึ้นแต่ก็ถือว่าเป็นข่าวที่มีคุณค่าเช่นเดียวกัน
2. **ความใกล้ชิด (proximity)** ยิ่งเหตุการณ์ใดมีความใกล้ชิดกับประชาชนมาก ก็ยิ่งมีคุณค่าของความเป็นข่าวมาก ด้วยเหตุที่ว่าคนเรามักจะสนใจเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวหรือเกิดในพื้นที่ใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตาม ความใกล้ชิดนี้ นอกจากจะใกล้ชิดทางกายภาพแล้ว ยังหมายรวมถึงความใกล้ชิดทางจิตใจด้วย เช่น แม้บางเหตุการณ์เกิดขึ้นในต่างประเทศ แต่เมื่อมีคนไทยประสบภัยนั้น ก็ถือว่ามีความผูกพันใกล้ชิดทางจิตใจ ทำให้เหตุการณ์นี้มีคุณค่าแห่งความเป็นข่าวมากยิ่งขึ้น
3. **ความสำคัญหรือความเด่น (prominence)** ซึ่งมีอยู่หลายลักษณะ เช่น บุคคลเด่น เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือมีความสัมพันธ์กับผู้มีชื่อเสียง สถานที่เด่น แม้จะเป็นเหตุการณ์ธรรมดาแต่หากเกิดขึ้นในบางสถานที่ก็จะกลายเป็นข่าวขึ้นมาได้ อาทิ มีสัตว์ตายในทำเนียบรัฐบาล แม้นอกทำเนียบจะมีสัตว์ตายอยู่ทุกวันแต่ไม่เป็นข่าว เป็นต้น เวลาเด่น ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นในเวลาที่ไม่น่าจะเกิด อาทิ การจี้ชิงทรัพย์อย่างดุจอาจตอนกลางวันแสกๆ ที่มีคนพลุกพล่าน ก็จะมีคุณค่าของความเป็นข่าวมากขึ้น หรือเหตุการณ์เด่น แม้เกิดจากการกระทำของคนธรรมดา เช่น นายแพทย์ผู้หนึ่งที่อาจไม่เป็นข่าว จนกระทั่งก่อเหตุฆ่าภรรยาตนเองจนกลายเป็นข่าวดังขึ้นมาก
4. **ผลกระทบ (consequence or impact)** เหตุการณ์ใดที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากจะยิ่งมีคุณค่าของความเป็นข่าวมาก เช่น กรณีการเกิดสึนามิ แผ่นดินไหว หรือภัยธรรมชาติ

5. **ความมีเงื่อนงำ** (suspense or mystery) เหตุการณ์ที่มีคุณค่าข่าวมักจะมีเงื่อนงำ มีความไม่ชัดเจน เช่น กรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร ที่จนถึงบัดนี้ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าเหตุการณ์จริงเกิดขึ้นอย่างไร
6. **ความผิดปกติ** (oddity or unusualness) ต้องเป็นเหตุการณ์ที่แปลกประหลาด ผิดจากปกติธรรมดา ซึ่งปรากฏให้เห็นในข่าวบ่อยๆ เช่น ลูกหมู 2 หัว สุนัขยิ้มได้
7. **ความขัดแย้ง** (conflict) ยิ่งมีความขัดแย้งมาก เหตุการณ์นั้นจะยิ่งมีคุณค่าของความเป็นข่าวมาก ความขัดแย้งนั้นมีทั้งในระดับกายภาพ เช่น การทำร้ายร่างกาย การกระทบกระทั่ง ไปจนถึงความขัดแย้งในทางความคิด ซึ่ง John Fiske (1987) บอกว่าความขัดแย้ง (conflict) สร้างให้เกิดเรื่องราวข่าวที่ดีเช่นเดียวกับการได้นวนิยายที่ดี
8. **องค์ประกอบทางเพศ** (sex) เรื่องราวที่เกี่ยวกับเพศเป็นความสนใจของมนุษย์ ถ้าเหตุการณ์ใดมีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้องจะทำให้เหตุการณ์นั้นมีคุณค่าความเป็นข่าวมากยิ่งขึ้น เราจึงพบเห็นข่าวการล่วงละเมิดทางเพศ ความสัมพันธ์ฉันท์ขี้สาว การชิงรักหักสวาทของคนดัง ปรากฏเป็นข่าวใหญ่ในสื่อมวลชน ทั้งที่มีผลกระทบต่อคนเพียงน้อยนิด
9. **ความเร้าอารมณ์** (Human interest or emotion) ในเหตุการณ์หนึ่งๆ นอกจากจะมีข้อเท็จจริงที่มองเห็นได้ด้วยสายตาแล้ว ยังมีข้อเท็จจริงอีกประเภทที่มีอยู่จริงและสามารถสัมผัสได้ แม้มองไม่เห็นด้วยตา เป็นอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เช่น ความโศกเศร้าความสูญเสียของญาติผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ซานติก้าผับไฟไหม้

10. ความก้าวหน้า (progress or development) ส่วนใหญ่มักเป็นความก้าวหน้าในเชิงวิทยาการ การค้นพบใหม่ๆ ยิ่งมีความก้าวหน้ามากเท่าใด ก็จะมีคุณค่าของความเป็นข่าวมากขึ้นเท่านั้น

Denis McQuail (2005) กล่าวว่าสื่อมวลชนในฐานะสถาบันหนึ่งในสังคม ได้ผลิตและเผยแพร่ความรู้ ช่วยให้คนในสังคมได้รับรู้ถึงเหตุการณ์ หรือประสบการณ์ที่ไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรงด้วยตนเอง ถือได้ว่าสื่อเป็นตัวกลาง (Mediation) เชื่อมโยงภาพ "ความเป็นจริง" ในสังคมกับการรับรู้ของคนในสังคม โดยผ่านการรายงานข่าว

แท้จริงแล้ว "ความเป็นจริง" (Reality) นั้น มิใช่สิ่งที่มีอยู่แล้ว แต่ "ความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมา (Construct)" ดังนั้น สิ่งที่เราเรียกว่า "ข่าว" จึงมิใช่การรายงานความเป็นจริงที่เกิดขึ้น หากแต่เป็นการ "สร้าง" ความเป็นจริงจากเหตุการณ์นั้นขึ้นมา (กาญจนา แก้วเทพ , 2547) เช่นเดียวกันกับ "ข่าวโทรทัศน์" ที่ได้ถูกสร้างขึ้น โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกประเด็น ภาพ การตัดต่อ และสื่อความหมาย โดยบุคลากรและเจ้าหน้าที่ในองค์กรข่าวโทรทัศน์นั่นเอง

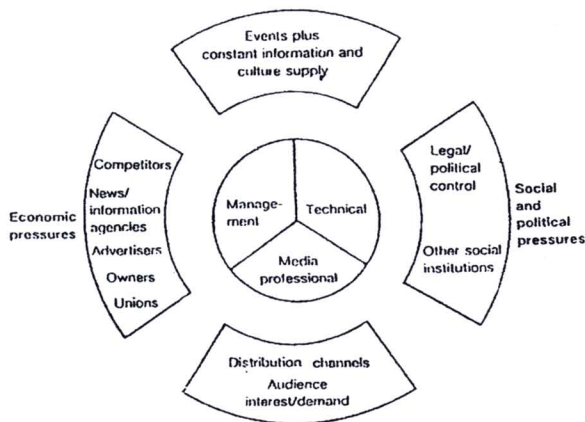
Tuchman (1978) กล่าวว่า การทำข่าวมิใช่เป็นเพียงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อเท็จจริง (Facts) ที่มีอยู่แล้ว เพราะไม่ว่าจะเก็บข้อเท็จจริงอะไรมา ก็จะมีข้อเท็จจริงอยู่ชุดหนึ่งเท่านั้น ที่องค์กรจะคัดเลือกเอามานำเสนอ และในแต่ละองค์กรจะมีวัฒนธรรมในการเลือกสรรข้อเท็จจริงที่จะเป็นข่าวที่แตกต่างกันไป (Tradition of Selection) (กาญจนา แก้วเทพ , 2547)

จากการศึกษาของ Galtung และ Ruge (1965) ได้ระบุถึงปัจจัยสำคัญในการเลือกข่าวว่ามีอยู่ 3 แบบ คือ

1. ปัจจัยด้านองค์กร เป็นปัจจัยที่พบได้มากที่สุด หลีกเลียงได้ยากที่สุด และมักจะมีปัญหาในเรื่องของอุดมการณ์ตามมา

Dennis McQuail (1994) กล่าวไว้ใน Mass Communication Theory: An Introduction ว่าการที่องค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน ในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม มีการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การเผยแพร่ การผลิตซ้ำข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน การปฏิบัติภารกิจขององค์กร

สื่อมวลชน จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทางสังคม ซึ่งอาจเป็นแรงกดดัน หรือมีผลต่อ การปฏิบัติงาน ทำให้ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนดำรงอยู่ด้วย เราจึงพบว่าสื่อมวลชนมีมิติของตัวเอง ทั้งในแง่ของระบบการจัดการ เวลาและสถานที่ พร้อมๆ กับถูกจำกัดภายใต้กรอบขององค์กรและสังคม จะเห็นได้ว่าองค์กรของ สื่อมวลชน ถูกควบคุมภายใต้ระดับต่างๆ กัน การปฏิบัติภารกิจจึงไม่สามารถ ทำได้ อย่างเป็นอิสระร้อยเปอร์เซ็นต์ นั้นหมายถึงว่าต้องปฏิบัติภารกิจ ท่ามกลางปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ดังแบบจำลองนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงภาพขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนภายใต้แรงกดดันทางสังคม

Breed (อ้างถึงใน ปรัชย์ ศตะสุข, 2541) ได้วิเคราะห์ไว้ในการศึกษา เรื่อง Social Control in the Newsroom : A Function Analysis ไว้ว่า การแบ่งงาน กันทำ โครงสร้างเป้าหมายและนโยบายขององค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ในการกำหนด กฎเกณฑ์ในการทำข่าวให้แก่สมาชิกปฏิบัติตาม และการควบคุมขององค์กรใดๆ เกิดขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการสังคมประกิตของสมาชิกในองค์กรนั้นๆ ผู้สื่อข่าว ในองค์กรเดียวกันจะใช้เกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกข่าวที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ เนื่องจากการทำงานในลักษณะที่เป็นงานประจำนั้น จะเป็นการเสริมแรงหรือ ตอกย้ำ โดยการควบคุมทางสังคม อันหมายรวมถึงทุกๆ พฤติกรรมที่สมาชิกได้แสดง ให้ปัจเจกรู้ว่าพวกเขาทำผิดหรือถูก

Sigal (1973.อ้างถึงในเล่มเดิม) อธิบายว่าผู้สื่อข่าว บรรณาธิการข่าว และผู้บริหารมีส่วนในการตัดสินใจคัดเลือกข่าว โดยจะเป็นผู้กำหนดหรือหล่อหลอมเนื้อหาข่าว การพิจารณาคัดเลือกข่าวของพวกเขาได้กระทำโดยลำพัง หากแต่กระทำร่วมกัน โดยคำนึงถึงคุณค่าที่องค์กรนั้นยึดถือปฏิบัติ

2. **ปัจจัยที่เกี่ยวกับประเภทของข่าว** คือการเลือกเหตุการณ์ที่เข้ากับ ความคาดหวังส่วนหนึ่งของผู้ชม แม้ว่าอาจมีการเบี่ยงเบนแปลกใหม่ไปจากสิ่งที่ คู่แข่งกันอยู่บ้าง แต่ต้องอยู่ภายในขอบเขตที่ยอมรับกันได้ และเป็นข่าวที่ช่วยให้ ลักษณะของเหตุการณ์ที่เคยได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า ยังคงมีคุณค่าอยู่ต่อไป
3. **ปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรม** บางวัฒนธรรมจะให้คุณค่าของข่าวกับเหตุการณ์ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับคนใหญ่โต ชนชั้นนำ หรือเหตุการณ์ร้ายๆ มีความเชื่อกันว่า เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนอยู่ในความสนใจของประชาชน และเป็นค่านิยม ที่สอดคล้องไปกับปัจจัยด้านองค์กรสื่อมวลชน

กว่าที่ข่าวสารหลากหลายที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้จะไปยังการรับรู้ของประชาชนได้นั้น ต้องผ่านกระบวนการในหลายขั้นตอน John Hartley and others (1985.อ้างถึงในเขมวไล ธีรสุวรรณจักร ,2547) แบ่งขั้นตอนการผลิตข่าวออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. **การวางแผนผลิต (planning)** เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการผลิตรายการข่าว เพื่อช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่ไม่ได้คาดฝันไว้ล่วงหน้า และยังเป็น การเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต องค์กรข่าวจะต้องเตรียมพร้อมสำหรับการรับรู้ เหตุการณ์ที่จะเข้ามาใหม่ตลอดเวลา การวางแผนผลิตรายการข่าวขึ้นอยู่กับ ทิศทาง แนวนโยบายและโครงสร้างขององค์กร ตัวอย่างของการวางแผนผลิต เช่น การประชุมกองบรรณาธิการ (editorial conference) เพื่อกำหนดสิ่งต่างๆ ไว้ล่วงหน้าว่าจะเสนอหัวข้อหรือประเด็นอะไรบ้าง คัดเลือกข่าว จัดลำดับ ความสำคัญของข่าว จัดเตรียมกำหนดงานของผู้สื่อข่าว

2. **รวบรวมข่าว (gathering)** เป็นขั้นตอนแสวงหาและรวบรวมเรื่องราวข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งเปรียบเสมือนวัตถุดิบในการผลิตข่าว จากนั้นจึงส่งต่อไปยังห้องข่าว (news room) และโต๊ะข่าว (news desk) เพื่อพิจารณารายงานออกมาเป็นข่าวต่อไป
3. **การคัดเลือกข่าว (selection)** การคัดเลือกและจัดลำดับข่าวเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการ (editorial staff) กระบวนการนี้เริ่มขึ้นหลังจากผู้สื่อข่าวส่งข่าวเข้าไปยังห้องข่าว ต่อจากนั้นบรรณาธิการจะตัดสินใจเลือกประเด็นข่าวที่จะผลิตเป็นข่าวที่สมบูรณ์ อาจจะมีการเรียบเรียงข่าวใหม่ ตัดต่อขัดเกลาข้อความ หรือตัดตอนรายละเอียดบางส่วนให้สั้นลง จนกระทั่งถึงขั้นตัดสินใจเสนอข่าวออกไปยังผู้ชม ผู้ทำหน้าที่คัดเลือกข่าวนี้นี้จึงเป็นผู้เฝ้าประตูสาร (gatekeeper) ที่สำคัญ เราจะเป็นผู้ควบคุมการไหลผ่านของข่าว (news flow) โดยตรง
4. **เสนอข่าว (presentation)** เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตข่าว สำหรับข่าวโทรทัศน์ ข่าวจะอยู่ในรูปแบบของบทข่าว (script) ลำดับการนำเสนออาจยืดหยุ่นได้ เพื่อไว้สำหรับการรายงานข่าวด่วน ขณะเดียวกันก็จะมีการติดต่อภาพข่าวให้สัมพันธ์สอดคล้องกับบทข่าว

สำหรับกระบวนการทำข่าวนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ

แนวคิดแรก เริ่มจากเกิดเหตุการณ์ในโลกใบนี้ขึ้นแบบไม่คาดฝัน เป็นเหตุการณ์ที่แปลกไปจากภาวะปกติ หรือมีคุณค่าของความเป็นข่าว สื่อมวลชนจะตอบสนองโดยประมวลเรื่องราวที่ถูกเลือกสรรมาแล้วให้อยู่ในรูปของการรายงานข่าว เพื่อนำเสนอไปยังผู้ชม ซึ่งผู้ชมจะให้ความสนใจหรือไม่ก็แล้วแต่ข้อมูลที่ถูกส่งออกไป

เหตุการณ์ → เกณฑ์การเลือกข่าว → รายงานข่าว → ความสนใจในข่าว

แนวความคิดที่สอง เริ่มต้นจากการที่นักข่าวรู้ว่าเรื่องใดเป็นที่สนใจของประชาชน แล้วนำความสนใจนั้นมาเป็นเกณฑ์ในการเลือกข่าว โดยนำข้อบังคับหรือข้อเรียกร้องขององค์กร รวมทั้งประเภทของข่าวเข้ามาพิจารณาด้วย

ความสนใจในข่าว → เกณฑ์การเลือกข่าว → เหตุการณ์ → รายงานข่าว

การเสนอข่าวทางโทรทัศน์เพียงจะเรียกได้ว่าเป็นรายการ (program) ได้ไม่นานนัก ก่อนหน้านั้นการเสนอข่าวเป็นเพียงการอ่านเนื้อหาของข่าวประกอบภาพนิ่ง หรือภาพข่าว ในประเทศไทย การพัฒนารายการข่าวโทรทัศน์นับว่าเป็นไปอย่างเชื่องช้า ถึงแม้จะมีความพยายามปรับปรุงการเสนอข่าวมาระยะหนึ่ง แต่จุดที่ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนของการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ของไทยคือ เมื่อทีมข่าวของบริษัทแปซิฟิคอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น เข้าไปทำข่าวที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. ในราวปี พ.ศ. 2525 โดย ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้นำเอารูปแบบและวิธีการนำเสนอข่าวแบบสมัยใหม่มาใช้จนประสบความสำเร็จอย่างมาก (กิตติ สิงหาปัด , 2548)

กิตติ สิงหาปัด (2548) อธิบายว่ารายการข่าวทางโทรทัศน์มีองค์ประกอบทางด้านกายภาพ ดังต่อไปนี้

1. มีไตเติ้ล (titles) ข่าว ซึ่งอาจจะเป็นคอมพิวเตอรืกราฟฟิคล้วนๆ หรือประกอบด้วยภาพข่าวอื่น และมีดนตรีประกอบ
2. มีหัวข้อข่าวเด่นๆ นำรายการให้คนติดตาม
3. ผู้ประกาศข่าวอาจจะมีคนเดียวหรือหลายคน นั่งอยู่ในสตูดิโอที่ส่วนใหญ่ทันสมัยด้วยฉาก และการจัดแสงที่สวยงาม
4. เวลารายการเริ่มดำเนินไปเราจะเห็นทั้งผู้ประกาศอ่านข่าวเอง หรือพูดส่งเข้าเทป การรายงานของผู้สื่อข่าวอีกคนหนึ่ง หรือบางทีก็มีรายงานข่าวสดๆ มาจากที่เกิดเหตุทั้งผ่านรถถ่ายทอดสดหรือทางโทรศัพท์

5. ผู้ประกาศสัมภาษณ์แหล่งข่าวสดๆ ทั้งที่สถานีหรือจากที่เกิดเหตุ
6. ข่าวบางข่าวนี้อาจมีการใช้ภาพกราฟฟิคเคลื่อนไหว (animation) ประกอบให้ผู้ชมได้เข้าใจง่าย
7. ข่าวบางช่วงของรายการมีข่าวลักษณะพิเศษเฉพาะเรื่อง มีชื่อช่วง (interlude) นำเข้าเนื้อหาข่าว
8. มีช่วงพักเพื่อโฆษณาสินค้า โดยก่อนและหลังโฆษณาจะมี Interlude คั่นก็มี
9. ข่าวที่ได้ชมจะมีทั้งข่าวหนักที่เน้นเนื้อหาสาระ และข่าวเบาที่เรียกเสียงหัวเราะได้ มีทั้งข่าวที่เกิดขึ้นในประเทศ ต่างประเทศ รวมทั้งผลการแข่งขันกีฬาต่างๆ
10. ถ้าเป็นรายการข่าวประจำวันส่วนใหญ่จะออกอากาศกันเป็นรายการสด

จากการศึกษาของธีรรัตน์ พันทวี (2537) เรื่องการวิเคราะห์กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ ได้นิยามว่ากระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ หมายถึง การปฏิบัติงานข่าวโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของแต่ละสถานี ตั้งแต่ขั้นตอนการคัดเลือกประเด็นในการทำข่าว การมอบหมายงาน การสื่อข่าว การเขียนข่าว การติดต่อเทปบันทึกภาพข่าว การคัดเลือกข่าวเพื่อออกอากาศ การจัดเรียงลำดับประเด็นในการนำเสนอ และการนำเสนอข่าวออกอากาศทางโทรทัศน์ ทั้งนี้ แต่ละสถานีจะแบ่งการทำงานออกเป็นแผนก เพื่อแยกความรับผิดชอบในการทำข่าว และแบ่งสายในการทำข่าว ออกเป็นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม อาชญากรรม กีฬา เพื่อให้มีความชัดเจน และไม่ซ้ำซ้อน สำหรับทีมข่าวที่ส่งลงไปยังพื้นที่เพื่อทำข่าวนั้น จะประกอบไปด้วยผู้สื่อข่าว ช่างภาพ และผู้ช่วย ข่าวที่ได้มานั้นจะเข้าสู่ฝ่ายผลิตเพื่อทำการติดต่อ เรียบเรียง โดยมีบรรณาธิการประจำวัน ทำหน้าที่ประสาน คัดเลือกข่าว จัดเรียงลำดับประเด็น แล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนของการนำเสนอข่าวออกทางโทรทัศน์

การนำแนวความคิดเรื่องข่าวและข่าวโทรทัศน์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ จะทำให้เข้าใจถึงกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ เชื่อมโยงมาสู่การเล่าเรื่องในข่าวโทรทัศน์ และปัจจัยที่มีผลต่อการเล่าเรื่องในข่าวโทรทัศน์

อย่างไรก็ตาม กรอบแนวคิดทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้ เป็นแนวคิดพื้นฐานของ “ข่าว” ในภาวะปกติ แต่ข่าวความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาล ที่มีพรรคพลังประชาชนเป็นแกนนำและผู้สนับสนุน กับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้น ถือเป็นการรายงานข่าวในภาวะความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมครั้งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งบุญเลิศ ช่างใหญ่ (2551) กล่าวว่า “ไม่ว่าสื่อใด มีอากว้างตัวอยู่ตรงกลางได้ ตรงกันข้ามสื่อต้องแสดงจุดยืนเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นสื่อของมวลชน ให้สมกับการเป็นวิชาชีพที่ยืนอยู่กับความจริง นำเสนอข่าวอย่างมืออาชีพ นั่นคือรอบด้านและเจาะลึก ไม่เลือกเสนอข่าวแต่เฉพาะที่เป็นผลดีต่อฝักฝ่ายของรัฐบาล โดยเฉพาะโทรทัศน์ช่องต่างๆ ควรจะรู้ว่าการเสนอข่าวสารในปัจจุบัน ไม่ได้แสดงออกซึ่งการมีฝีมือและปัญญา สมกับการเป็นสื่อของมวลชนเลย จึงมีเสียงบ่นระคนการก่นด่าเมื่อดูข่าวโทรทัศน์ นี่ก็เป็นเหตุหนึ่งที่คนหันไปดู ASTV มากขึ้นทุกวันแถมยังบริจาคเงินให้อีกด้วย (มติชนออนไลน์ พุทธศักราชที่ 7 สิงหาคม 2551)

ขณะที่สุภิญญา กลางณรงค์ รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (2551) กล่าวว่า บรรยายากศแห่งความกลัวในสมัยที่ทักษิณอยู่ในอำนาจนั้น คือการที่สื่อกังวลเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ ทว่าในเวลานี้ แม้ว่าจะมีเสรีภาพมากขึ้นในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล แต่สื่อกลับไม่สามารถนำเสนอข้อมูลอย่างเที่ยงตรงให้กับสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งทางการเมืองครั้งนี้ ก็ถือเป็นสิ่งท้าทายสื่อที่จะทำหน้าที่ที่สาธารณะสามารถเชื่อมั่นได้

“อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ามียากที่จะประณิประณอม หรือสมานฉันท์ และเวลานี้สำหรับสื่อมวลชนแล้ว แม้ว่าประชาชนส่วนหนึ่งจะแสดงความผิดหวังต่อบทบาทของสื่อ แต่อย่างไรเสีย เมื่อประชาชนเริ่มคาดหวังถึงการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และถ้าหากเราไม่อยากให้สถานการณ์ความขัดแย้งเลวร้ายลงไปกว่านี้อีก สื่อก็ต้องเริ่มหันกลับมาทำหน้าที่เป็นพื้นที่หรือเป็นสติของสังคม สื่อก็ต้องทำตัวให้ปลอดพ้นจากความกลัวและความนิยมชมชอบ (Free from fear and favor)

สุภิญญาอธิบายว่าการประกาศสร้างพื้นที่แห่งการตั้งสติโดยสื่อมวลชนนั้น อย่างน้อยที่สุดคือการยืนยันว่าไม่มีใครต้องการความรุนแรง แม้ว่าในสื่อเองจะมีความแตกต่างระหว่างอุดมการณ์ทางการเมือง แต่ว่าโดยหลักการแล้ว สื่อต้องทำหน้าที่ต่อต้านความรุนแรงไม่ว่าจากฝ่ายใด รวมถึงไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร และว่าที่ผ่านมาสื่ออยู่กับความกลัวว่าจะถูกทักษิณแทรกแซงโดยการไม่ให้เงินโฆษณา แต่ว่าปัจจุบันนี้ สื่อกลัวว่าจะถูกคุกคามจากแกนนำพันธมิตรฯ ซึ่งเป็นการคุกคามที่รวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตของตนเองและครอบครัวด้วย

ด้านสื่อวิทยุโทรทัศน์นั้น แม้ว่าจะถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่รัฐบาลปัจจุบันก็ไม่ได้มีพลังที่จะไปควบคุมมากอย่างสมัยรัฐบาลไทยรักไทย อย่างไรก็ตาม สื่อวิทยุโทรทัศน์ก็ยังถูกควบคุมแทรกแซงโดยรัฐอยู่ เช่น ช่องของรัฐ เอ็นบีที แต่โดยภาพรวมก็มีเสรีภาพในการตรวจสอบรัฐบาลมากขึ้น แต่ก็ยังไม่กล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มการเมืองอื่นๆ เช่น พันธมิตรฯ

ขณะเดียวกันสถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี คือทีวีผ่านดาวเทียม ซึ่งจริงๆ ยังไม่ มีใบอนุญาต แต่คือสื่อที่เสรีที่สุด สามารถพูดได้ทุกอย่าง โดยไม่ต้องระมัดระวังอำนาจรัฐหรือกฎหมายใดๆ แม้ว่าเอเอสทีวีจะเป็นสื่อที่ผลิตความเกลียดชังมากสื่อหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถจะขอให้หยุดหรือสั่งปิดได้ เพราะต้องเคารพเรื่องเสรีภาพในการแสดงออก ทว่า เมื่อ hate speech ถูกนำเสนอซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็น่ากลัว และนำมาสู่ความรุนแรงในประเทศได้

“เมื่อเราสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงออก แต่กลายเป็นว่าสื่อส่วนหนึ่งบิดเบือนเสรีภาพนั้น และใช้เสรีภาพไปเพื่อผลิตความเกลียดชัง และเอาไปใช้สนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของตัวเอง”

การนำทั้งสองมุมมองนี้มาประกอบ จะทำให้มีความเข้าใจเรื่องการรายงานข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองได้มากขึ้น

แนวคิดเรื่องภาพและเสียง

ภาพเป็นหัวใจของข่าวโทรทัศน์ แต่ข่าวโทรทัศน์ที่ดีต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ภาพ ประเด็น และสคริปต์หรือบทที่ดี (สุทธิลักษณ์ เจาะสุนทร , 2547)

และด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ การจะเข้าใจข่าวโทรทัศน์ จึงต้องมีความเข้าใจแนวคิดเรื่องภาพ และเสียง

การสื่อสารด้วยภาพ หรือการสื่อสารที่ต้องอาศัยการเห็น (visual communication) เกิดจากการรับสัมผัสทางตา และการรับรู้ทางสมอง การรับรู้ด้วยจิตใจกระตือรือร้นและอยากรู้อยากเห็น ทำให้เราสามารถจดจำภาพได้ พื้นฐานการรับรู้ภาพเกิดจากการคิดและอ่านภาพได้ ความสามารถทางภาพเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในก่อนแล้วออกมาสู่ภายนอก จากนั้นจึงแปรเปลี่ยนไปสู่กรอบทางสังคมและวัฒนธรรม

จากการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ พบว่า การรับรู้ของมนุษย์ด้วยประสาทสัมผัสทางตา มีการรับรู้ได้สูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับ การรับรู้จากประสาทสัมผัสส่วนอื่นๆ และในเรื่องที่เกี่ยวกับความทรงจำ มนุษย์สามารถจดจำสิ่งที่เห็นได้ถึงร้อยละ 40 ขณะที่จดจำสิ่งที่ได้ยินเพียงร้อยละ 20 เมื่อเป็นเช่นนี้การสื่อสารด้วยภาพจึงมีความสำคัญ และมีประสิทธิภาพสูงในการสื่อความหมาย เพราะมีผลต่อการรับรู้และการจดจำของมนุษย์ได้ดีทางหนึ่ง (ประชัน วัลลิโก ,2530 อ้างถึงใน เขมวไล ธีรสุวรรณจักร,2547)

ชยพล สุทธิโยธิน (2548) กล่าวถึงการสื่อความหมายด้วยภาพทางโทรทัศน์ไว้ว่า ภาพ (vision) ในรายการโทรทัศน์มีลักษณะเป็นภาพเคลื่อนไหว (motion pictures) เป็นภาพที่เกิดจากการถ่ายทำโดยกล้องโทรทัศน์ (shooting) ที่ได้ทำการถ่ายภาพดังต่อไปนี้

1. ภาพบุคคล (characters) การกระทำของบุคคล (action)
2. ภาพเหตุการณ์ (events) โดยเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น หิมะ พายุ หรือเหตุการณ์อันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคล (action) เช่น การวิ่งไล่จับคนร้าย
3. ภาพสถานที่ (place) เช่น โบสถ์ เจดีย์ ปราสาท
4. ภาพวัตถุ สิ่งของ (objects) เช่น แก้ว ขวด ปากกา เครื่องรับโทรทัศน์
5. ภาพสัตว์ (animal)

ทั้งนี้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานโทรทัศน์ จะต้องระลึกไว้เสมอว่า ทุกๆ ภาพที่นำเสนอทางหน้าจอโทรทัศน์ต้องมี “ความหมาย”

สำหรับภาษาภาพที่ใช้ในงานโทรทัศน์ที่ใช้ในงานโทรทัศน์เกิดขึ้นจากการถ่ายภาพ (shooting) ด้วยขนาดภาพ (shot) มุมกล้อง (angle) และการเคลื่อนกล้อง การตัดต่อลำดับภาพ (editing) ด้วยการเรียงลำดับภาพเพื่อสื่อความหมาย การเปลี่ยนภาพ การเชื่อมต่อภาพ (transition)

การศึกษาคุณภาพการใช้ภาพและเสียงในงานของสื่อสารมวลชน Art Silverblatt (1995) ได้พิจารณาครอบคลุมองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. **การตัดต่อ (edition)** การเลือกและเรียบเรียงเหตุการณ์ ต้องคำนึงถึงเนื้อหาหลักของเรื่องเป็นสำคัญ เลือกด้วยความยุติธรรมและเป็นกลาง เพราะการเลือกนำเสนอหรือไม่นำเสนอสิ่งใดย่อมมีผลต่อความเข้าใจ และการตัดสินใจของผู้ชมในประเด็นนั้นๆ
2. **สีและแสง (color and lighting)** การเลือกใช้สีและแสงที่เหมาะสมจะมีส่วนช่วยสร้างอารมณ์ ความรู้สึก อันมีผลต่อการรับรู้ ตีความหมายของเหตุการณ์ เพราะสีและแสงที่ต่างกันจะให้ความหมายหรือสร้างอารมณ์ที่ต่างกัน เช่น การใช้แสงสว่างจ้า (hard light) จะให้ความหมายในด้านบวก อาทิ ความบริสุทธิ์ มีชีวิตชีวา สนุกสนานร่าเริง แต่การใช้แสงสลัว (dim light) มีความหมายในด้านลบ เช่น ความตาย ความชั่วร้าย แรงกดดัน สิ่งผิดปกติ การซ่อนเร้น
3. **การเคลื่อนไหว (movement)** ทิศทางและจังหวะในการเคลื่อนไหวมีส่วนสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือให้เนื้อหา โดยเฉพาะจังหวะในการนำเสนอภาพข่าวแต่ละภาพเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมศึกษารายละเอียดของภาพ ว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น และเกิดขึ้นอย่างไร นอกจากนี้ ทิศทางในการเคลื่อนไหวของกล้องทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ต่างกัน เช่น
 - เคลื่อนไหวตรงเข้าหาผู้ชม หมายถึง ความเป็นมิตร (กรณีเป็นการทักทายของคนคุ้นเคย) ในทางตรงกันข้ามอาจเป็นความก้าวร้าวหรือการขู่เชิญ

- เคลื่อนไหวออกจากผู้ชม หมายถึง การละทิ้ง เลิก
 - เคลื่อนไหวลงข้างล่าง มักใช้ในความหมายทางลบ เช่น ความพ่ายแพ้
4. มุมกล้อง (angle) คือระดับของกล้องในการจับภาพวัตถุ ซึ่งมุมกล้องที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้ชมวัตถุนั้นๆ ด้วย เช่น กล้องจับภาพคนจากมุมสูง (high angle) ทำให้คนนั้นดูตัวเล็ก อ่อนแอ ตีนกั่ว ต้องการความช่วยเหลือ แต่หากกล้องจับภาพคนจากมุมต่ำ (low angle) คนๆ นั้นจะดูว่ามีความสำคัญ มีอำนาจ
5. ภาพลักษณ์ที่มีความหมายแฝง (connotative image) เป็นการใช่วัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแสดงภาพลักษณ์ที่มีความหมายแฝงให้แก่ผู้ชม เช่น น้ำ หมายถึง ความสดชื่น ความสะอาด ความบริสุทธิ์ การเกิดใหม่ ซึ่งหากสื่อมวลชนนำวิธีการนี้มาใช้ในการจัดของประกอบฉาก (prop) จะสามารถสื่อความหมายบางอย่างแก่ผู้ชมได้ เช่น ในการรายการข่าวที่แทนผู้ประกาศมีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของประกอบฉาก เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของสถานีให้ดูทันสมัย
6. การแสดง (performance) สามารถแบ่งทักษะการแสดงเป็น 2 อย่าง คือ
- ทักษะการแสดงแบบอวัจนภาษา (nonverbal performance skills) เช่น การประสานสายตา (eye contact) ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในตัวพิธีกร หรือผู้ประกาศข่าว ลักษณะท่าทาง (gesture) การแสดงสีหน้า (facial expression) มักเป็นปฏิกิริยาอัตโนมัติของร่างกายที่สะท้อนให้ทราบอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูดในขณะนั้น นอกจากนี้ ก็ยังมีเครื่องแต่งกายและการแต่งหน้า (costume and make up)
 - ทักษะการแสดงแบบวัจนภาษา (verbal performance skills) เช่น ระดับความดังเบาของเสียง (volume) น้ำเสียง (tone) การใส่อารมณ์ความรู้สึกในการใช้เสียง (feeling) เพื่อแสดงความสนใจของพิธีกร หรือผู้ประกาศข่าวที่มีต่อเรื่องนั้นๆ
7. เสียง (sound) ในการผลิตงานสื่อมวลชนมีเสียง 3 แบบ คือ บทสนทนา (dialogue) ดนตรี (music) เสียงบรรยากาศ (background) โดยนักสื่อสารมวลชนอาจใช้เสียงใน

รูปแบบต่างๆ เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาแฝงบางอย่างให้ผู้ชมรับทราบ เช่น ในการทำสcoop (scoop) เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีเงื่อนงำน่าสงสัย มักใช้ดนตรีที่ฟังดูลึกๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม (เขมวไล ธีรสุวรรณจักร, 2547)

สุภาพร เพชรศิริ (2540) ได้ทำการศึกษาภาพตัวแทนของเมืองไทยในโทรทัศน์ออสเตรเลีย โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวโทรทัศน์เกี่ยวกับเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ได้สรุปไว้ว่า

กลยุทธ์การวางขอบเขตแห่งความหมายในข่าวโทรทัศน์ ประกอบด้วย

1. **การจัดการกับภาพ (visual Manipulation)** หมายถึงการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือเป็นวิถีทางในการสร้างอิทธิพลต่อคนดู ให้มีปฏิกิริยาต่อภาพตามเจตน์จำนงของผู้ส่งสาร เครื่องมือทั้งหมดที่จะถูกนำมาใช้จะประกอบด้วยกลุ่มกลยุทธ์ใหญ่ๆ 2 กลุ่ม คือ

1.1 **การจัดองค์ประกอบภาพ (composition of image)** หมายถึง กระบวนการจัดองค์ประกอบต่างๆ ในภาพ เช่น ตัวละคร ผู้ปรากฏตัวในภาพ สถานที่ หรือฉากกิจกรรมในภาพนั้น โดยการจัดวางตำแหน่งทั้งทางกายภาพและทางสังคม ให้อ่านสัมพันธ์กับมุมมอง หรือตำแหน่งที่แน่นอนอันหนึ่งของผู้ดู โดยผ่านเทคนิคทางภาพ เช่น

- การใช้มุมกล้องแนวตั้ง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาพในข่าวโทรทัศน์ มีภาพที่ถูกถ่ายทั้งด้วยมุมกล้องสูงและต่ำตามลักษณะของเนื้อหา เช่น ภาพทหารเดินเข้าหาฝูงชนจะถูกถ่ายจากมุมต่ำและถ่ายซ้อนขึ้นมา เพื่อแสดงให้เห็นว่าทหารเป็นฝ่ายมีอำนาจเหนือกว่า ส่วนภาพที่ถูกถ่ายกดจากมุมสูง จะเป็นภาพของผู้ชุมนุมที่ถูกยิงตายและถูกจับกุม
- ระยะใกล้ชิดในการใช้มุมกล้องในแนวนอน (proximity) ระยะใกล้ไกลของภาพไม่ได้เป็นเพียงระยะทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังถูกใส่ความหมายให้เป็นความใกล้ไกลทางจิตใจและอารมณ์ ซึ่งผลการวิจัย

พบว่า ในระยะแรกๆของการเสนอข่าวโทรทัศน์นั้นจะเป็นภาพระยะไกล แต่ในระยะหลังๆ จะมีการใช้ภาพถ่ายในระยะใกล้มากขึ้นทุกที

- การกำหนดฝ่าย (identification) มุมกล้องจะเป็นตัวกำหนดจุดยืนของคนดูว่าจะให้คนดูเป็นฝ่ายไหน หากมุมกล้องพาคนดูตามหลังผู้ร้ายไป คนดูก็ต้องมองไปจากมุมของผู้ร้ายและเป็นฝ่ายผู้ร้ายไปโดยปริยาย ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มุมกล้องที่ใช้นั้นจะทำให้คนดูเป็นฝ่ายเดียวกับผู้ชุมนุมประท้วงเป็นส่วนใหญ่
- การปฏิสัมพันธ์แบบจินตนาการ (imaginary interaction) เทคนิคนี้มีความคล้ายคลึงกับการกำหนดฝ่าย แต่มีความชัดเจนกว่า โดยนอกจากจะพาคนดูตามหลังฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแล้ว ยังทำให้คนดูสร้างจินตนาการว่าได้มีปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับตัวละคร หรือกับเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่อง มีอารมณ์ร่วมไปพร้อมกันด้วย ตัวอย่างของเทคนิคด้านข่าวที่ถูกนำมาใช้บ่อยครั้ง คือ “การหันมาหาผู้ดูโดยตรง” (direct address) เช่น เมื่อผู้รายงานข่าวกล่าวว่า “ท่านผู้ชมทางบ้านครับ...” ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า มีตัวละครในข่าวมากมายที่เรียกผู้ชมเข้าไปหาโดยตรง ทั้งผู้อ่านข่าว ผู้รายงานข่าว และแหล่งข่าว โดยตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ คือ การถ่ายภาพคนเจ็บมองมาที่กล้อง และมีเสียงสัมภาษณ์ว่า “สิ่งที่พวกเราต้องการก็มีเพียงแค่ประชาธิปไตยเท่านั้น”

1.2 การจัดวางตำแหน่งของภาพ (juxtaposition of image) หมายถึงการนำภาพต่างๆ มาร้อยเรียงไว้ด้วยกัน เนื่องจากธรรมชาติของข่าวโทรทัศน์นั้นจะประกอบด้วย การนำภาพถ่ายที่แยกกัน มาร้อยเรียงไว้ด้วยกันให้เป็นเรื่องราว การที่จะตีความภาพทั้งหมดที่ถูกนำมาร้อยเรียงออกมาในลักษณะใด ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการร้อยเรียงและบริบทของภาพนั้น ซึ่งมีกลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการกับภาพอยู่ 3 กลยุทธ์ คือ

- การสร้างข้อสรุปจากการเห็นภาพย่อยๆ ที่สั่งสมกันมา (generalization though cumulation) การดึงตัวละครจากความเป็น “ปัจเจก” ให้ขึ้นสู่การเป็น “ภาพรวม” เช่น การถ่ายภาพพลตรีจำลอง ศรีเมืองในระยะใกล้ขณะกำลังหลับตาแล้วถ่ายให้เห็นมือที่มีสายประจำ ภาพเช่นนี้ช่วยยกระดับความเป็น “ปัจเจก” ให้กลายเป็นตัวแทนของผู้รักสงบ เคร่งศาสนา และทำการประท้วงอย่างสันติ
 - การนำภาพมาวางคู่กันให้ดูเสมือนว่าเป็นเหตุเป็นผลกัน (propinquity for causality) ตัวอย่างที่พบในการวิจัย คือ ภาพของผู้ประท้วงที่ทำกิจกรรมหลายอย่าง เช่น ทำลายข้าวของสินทรัพย์ของทางราชการ จุดไฟเผาป่าระเบิด ภาพเหล่านี้ถูกนำมาวางหลังภาพที่ประชาชนถูกยิงและถูกจับกุม วิธีวางภาพแบบนี้ทำให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงได้ว่า อะไรเป็นเหตุ และอะไรเป็นผลลัพธ์ของเหตุการณ์นี้
 - การใช้ภาพเพื่อสร้างความเชื่อมโยงในจินตนาการ (associational juxtaposition) เป็นการจับภาพมาคู่กันไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และนำพาให้ผู้ชมเชื่อมโยง 2 ภาพนั้นเข้าด้วยกัน แม้จะไม่ใช่เหตุผลต่อเนื่องกัน แต่บ่งบอกเป็นนัยๆ ว่าสองเรื่องนั้นมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ ผลการวิจัย พบว่าในเหตุการณ์ที่มีความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายนั้น กลยุทธ์แบบนี้ถูกนำมาใช้อย่างมาก เช่น มีภาพฝูงชนปรากฏอยู่ทางด้านขวาของจอ และมาปรากฏหลังจากภาพของกองทหารที่มาจากด้านซ้าย การวางภาพคู่กันแบบนี้แสดงให้เห็นความขัดแย้งระหว่างสองฝ่าย
2. การวิเคราะห์เชิงกระบวนทัศน์ (paradigmatic analysis) กลยุทธ์นี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการใช้ในการคัดเลือกเหตุการณ์ (selection) และการจำแนกประเภทเหตุการณ์ให้รวมกันเป็นหมวดหมู่ (categorization) งานวิจัยดังกล่าวมีข้อค้นพบที่น่าสนใจหลายประการ เช่น

- เหตุการณ์ที่จะนำมาเป็นข่าวได้นั้น ต้องประกอบด้วยความใหม่สด (recent) เป็นเรื่องของชนชั้นนำของสังคม (concern elite person) เป็นเรื่องในทางลบ (be negative) และเป็นเรื่องแปลกประหลาด (be surprising) งานวิจัยดังกล่าว พบว่า มีคุณสมบัติของความสดใหม่ ดังปรากฏในคำบรรยายภาพข่าวว่า “วันนี้” “เมื่อคืนนี้” หรือวิธีการให้นักข่าวรายงานสดจากพื้นที่ ส่วนคุณสมบัติในเรื่องร้ายๆ นั้น พบว่า ในการเปิดข่าวพฤษภาทมิฬ ผู้อ่านข่าวจะนั่งอยู่หน้าจอ โดยมีภาพข้างหลังเป็นแผนที่ประเทศไทยสีแดง พร้อมกับตัวอักษรเขียนว่า “ประท้วง” จากนั้นมีคำบรรยายประกอบว่า “ได้เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นอีกครั้งหนึ่งที่เมืองหลวงของประเทศไทย.....” การใช้ภาพประกอบข่าว และคำบรรยายข่าวดังกล่าวนั้นบ่งบอกว่าผู้ส่งสารต้องการให้เหตุการณ์ พฤษภาทมิฬมีลักษณะรุนแรง ร้ายแรง และเลวร้าย
- การตอกย้ำมายาคติเรื่องความเป็นกลาง (myth of objectivity) ที่เชื่อว่า ข่าวคือความจริงแบบดิบๆ ที่ปราศจากการปรุงแต่งใดๆ ทั้งสิ้น เทคนิคที่นำมาใช้เพื่อการนี้ คือ การปล่อยเสียงให้บุคคลในข่าวได้ออกเสียงเอง หรือให้ตัวนักข่าวพูดบรรยายว่ากำลังอยู่ที่ไหน ด้วยการให้เสียงจริงในขณะนั้น
- มีการนำองค์ประกอบเล็กๆ ที่ถูกเลือกมาขึ้นแทนความเป็นจริงทั้งหมด (metonymy) มาใช้

3. การวิเคราะห์แบบ syntagmatic จะเกี่ยวข้องกับการเลือกผสมผสาน (combination) และกระบวนการเล่าเรื่อง (narrativist) การวิเคราะห์แบบนี้ จะสนใจกับองค์ประกอบต่างๆ ของการเล่าเรื่อง เช่น ใครเป็นคนเล่า โครงเรื่องของการเล่าเรื่องเป็นอย่างไร ใช้เสียงอะไรมาเล่า ใช้ภาพอะไรมาเล่า ผลการวิเคราะห์ พบว่า แม้ในทางทฤษฎีจะมีการแยกระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องแต่งขึ้น แต่ในทางปฏิบัติทั้งที่ข่าวนั้นเป็นเรื่องของคนจริงๆ ที่มีตัวตน แต่วิธีการเล่าราวกับเป็นเรื่องแต่งหรือเป็นละคร บทบาทต่างๆ ของผู้อยู่ใน

เหตุการณ์ถูกกำหนดให้มีบทบาทเหมือนตัวละคร มีบทพระเอก บทผู้ร้าย บทของผู้ช่วยพระเอก และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยๆ ของโครงสร้าง การเล่า ผลการวิจัยพบว่ามีองค์ประกอบของตัวละคร ภาพที่ใช้(ฉาก) แก่นเรื่องที่มีความขัดแย้ง การดำเนินเรื่อง จุดไคลแมกซ์ และผลลัพธ์สุดท้าย บทสนทนา ซึ่งพิสูจน์ว่าการเล่าข่าวนั้นมิได้แตกต่างจากการเล่าละคร

แนวคิดเรื่องภาพและเสียงจะทำให้เข้าใจถึงการสื่อความหมายด้วยภาพและเสียง ในข่าวโทรทัศน์ ซึ่งสามารถอธิบายเชื่อมโยงมาสู่การเล่าเรื่องสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำทางโทรทัศน์ได้

แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องในข่าวโทรทัศน์

การเล่าเรื่องเป็นโครงสร้างแบบ Syntagmatic เป็นวิธีการในการจัดเรียงลำดับสัญญาณตามลำดับเหตุการณ์ ไม่ใช่ตามหลักของเหตุผล วอลเตอร์ ฟิชเชอร์ (W. Fisher, 1987) เป็นผู้นำเสนอ “กระบวนการทัศน์แห่งการเล่าเรื่อง” ในทัศนะของเขาไว้ ดังนี้

คำว่า “การเล่าเรื่อง” เป็นการกระทำเชิงสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการพูด หรือการกระทำก็ตาม ที่มีลำดับขั้นตอน และมีความหมายสำหรับผู้ที่มีชีวิตอยู่ หรืออาศัยอยู่ในเรื่องเหล่านั้น ไม่ว่า ผู้อาศัยนั้นจะเป็นผู้สร้างเรื่องเล่า หรือเป็นผู้ฟังผู้ตีความเรื่องเล่านั้นก็ตาม ทั้งนี้ หน้าที่ของข่าวสารจากเรื่องเล่านั้นก็จะเป็นตัวกำหนดวิถีทางที่เราจะมีชีวิตอยู่ในเรื่องเล่าของเรานั้นเอง

จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นว่า ข่าวสารทุกชนิดหากมีคุณลักษณะตรงตามที่ระบุมาข้างต้น ก็จัดว่าเป็น “เรื่องเล่า” ทั้งสิ้น โดยไม่ต้องจำกัดขอบเขตอยู่ที่ “รูปแบบ” ของเรื่องเล่าเท่านั้น เพราะฉะนั้น ในขณะที่ “นวนิยาย” เรื่องหนึ่งอาจมีรูปแบบที่เห็นได้โดยง่ายว่าเป็นเรื่องเล่า “การอธิบายการทดลองทางวิทยาศาสตร์” ก็เป็นเรื่องเล่าเช่นเดียวกัน แม้ว่าจะมีรูปแบบที่ซ่อนเร้นกว่า (กาญจนา แก้วเทพ, 2550)

ในการเล่าเรื่องนั้น มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง แม้ว่าเรื่องเล่าแต่ละเรื่องไม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ครบถ้วน คือ

- ช่วงเวลา (time) ระยะเวลาที่เกิดเรื่องเล่านั้นขึ้น
- สถานที่ (location) ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น
- ตัวเอกฝ่ายชาย (hero)
- ตัวเอกฝ่ายหญิง (heroine)
- ผู้ร้าย (villain)
- ตัวรอง (second character) ซึ่งอาจทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย (helper) ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นตัวละครที่ทำให้เรื่องราวดำเนินต่อไปได้ (dispatcher) เช่น ผู้กำความลับ เรื่องชาติกำเนิดของนางเอก
- แก่นเรื่อง (theme) ปมประเด็นสำคัญที่เรื่องราวนั้นต้องการนำเสนอ
- เค้าโครงเรื่อง (plot) วิธีการดำเนินเรื่องของเรื่องเล่าแต่ละประเภท โดยส่วนใหญ่ ขั้นตอนวิธีการเล่าเรื่อง มักแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การเริ่มเรื่อง (exposition) เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อชักจูงความสนใจของผู้ชม 2) การพัฒนาเหตุการณ์ (rising action) เรื่องราวเริ่มดำเนินไปมากขึ้น ความขัดแย้งเริ่มทวีความรุนแรงขึ้น 3) ขั้นภาวะวิกฤต (climax) ความขัดแย้งพุ่งถึงจุดสูงสุด และถึงจุดแตกหัก 4) ขั้นภาวะคลี่คลาย (falling action) หลังจากจุดวิกฤตผ่านไป อันเนื่องมาจากปัญหาต่างๆ ได้ถูกเปิดเผยหรือแก้ไขได้ 5) ขั้นตอนยุติเรื่องราว (ending) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เรื่องราวได้จบสิ้นลง ไม่ว่าจะเป็นจบอย่างมีความสุข เศร้า หรือมีปริศนา
- ความขัดแย้ง (conflict) มีทั้งความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ และความขัดแย้งภายในจิตใจของมนุษย์เอง

- เครื่องแต่งกาย (costumes) การแต่งกายของตัวละครเป็นอวัจนะ (non-verbal) ที่สามารถบอกความหมายของเรื่องราวได้
- ยานพาหนะ (locomotion) เป็นอวัจนะภาษาเช่นเดียวกับเครื่องแต่งกาย
- อาวุธ (weaponry) มีบทบาทเช่นเดียวกับเครื่องแต่งกายและยานพาหนะ มีทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น ปืน ในหนังคาวบอย หรือที่เป็นนามธรรม เช่น การบังคับใช้กฎหมายในข่าวการเมือง
- จุดยืนของผู้เล่าเรื่อง (narrator's standpoint) ที่จะบอกว่าผู้เล่าเรื่องมีทัศนคติอย่างไรต่อเรื่องที่เล่า เช่น ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือคัดค้าน ซึ่งทัศนคติของผู้เล่าเรื่องนี้จะส่งผลต่อวิธีการเลือกส่วนเลี้ยวต่างๆ ของเรื่องมาเล่าอย่างแน่นอน

Bird & Dardenne (1988, อ้างถึงใน อริญญา มิ่งเมือง, 2535) อธิบายว่า ข่าวมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างการรายงานเหตุการณ์กับการเล่าเรื่อง เพราะการรายงานเหตุการณ์เป็นการบอกเล่าความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ส่วนการเล่าเรื่องมักมีการโน้มน้าวใจ มีความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวข้องอยู่ด้วย เมื่อพิจารณาการเสนอข่าวพบว่า ข่าวมีทั้งการบอกเล่าความจริงและการเล่าเรื่องผสมปนเปกัน ในลักษณะที่นำเอาเรื่องที่เกิดขึ้นจริงมาเล่าตามความเข้าใจ และความรู้สึกของผู้เล่าเอง โดยผ่านการจัดระบบข่าวสารไปยังผู้อื่น โครงสร้างการเล่าเรื่องในข่าวโทรทัศน์มีความคล้ายคลึงกับโครงสร้างของการเล่าเรื่องในเรื่องแต่งทางโทรทัศน์ คือ มีทั้งพระเอกและผู้ร้าย หรือฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกัน เพียงแต่ "ตัวละคร" ในข่าวนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปวันต่อวัน จะมีก็แต่เพียงผู้นำเสนอ (Presenter) ที่จะยังคงอยู่เพื่อบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารเรื่องต่อไป (John Hartley, 1982)

จอห์น ฮาร์ทลีย์ (John Hartley, 1982) จัดแบ่งการนำเสนอการเล่าเรื่องของข่าวโทรทัศน์ออกเป็น 3 ส่วน คือ

- ผู้อ่านข่าว หรือผู้ประกาศ (news reader) ซึ่งจะเป็นผู้กล่าวถึงกรอบหรือหัวข้อของข่าวสารนั้นๆ ตั้งแต่เริ่มต้น เชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของข่าวสาร และสรุปเรื่องราวนั้นๆ ในตอนท้าย
- ผู้สื่อข่าวหรือนักวิเคราะห์ (correspondent or commentator) ผู้ทำหน้าที่รายงานประเด็นที่เชื่อมโยงกัน หรืออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น
- เทปข่าว (film report) ซึ่งนำเสนอภาพและกิจกรรม หรือเรื่องราวจากสถานที่เกิดเหตุการณ์

การนำเสนอทั้ง 3 ส่วนนี้ สามารถบอกได้ว่า “ใคร” คือ “ผู้เล่าเรื่อง” ขณะเดียวกันยังสามารถเชื่อมโยงไปถึง “จุดยืนของผู้เล่าเรื่อง” ได้ด้วย

ข่าวสารในฐานะสถาบันหนึ่งของสังคม (social institution) เปรียบเหมือนกับกฎหมายในภาพยนตร์ชุดเกี่ยวกับตำรวจทางโทรทัศน์ สามารถเชื่อมโยงไปถึงความมีตัวตนของบุคคล เช่น ผู้ประกาศข่าว ในรายการข่าวภาคค่ำทางสถานีโทรทัศน์หนึ่งๆ ลักษณะประจำเหล่านี้ หมายรวมถึงมุมมองหรือการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ ความคิดความเห็นต่างๆ ในข่าว ไม่ได้บ่งบอกเพียงจากหนึ่งจากใดเท่านั้น แต่ยังสามารถระบุ หรือจำแนกตัวตนของบุคคลหนึ่งบุคคลใดออกจากผู้อื่นได้อย่างชัดเจน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ทำให้มองเห็นถึงภาพตัวตน (stereotype) ได้จากความหมายในวาทกรรมในข่าวนั้นๆ

ภาพตัวแหนดังกล่าวสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนจากเหตุการณ์ข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ภาพความเป็นรัฐมนตรี สภาหอการค้า เป็นภาพที่ดำเนินต่อเนื่องจากข่าวหนึ่งไปสู่อีกข่าวหนึ่ง และเกิดการสร้างความหมายขึ้นมา วิธีการหนึ่งที่จะแยกแยะภาพตัวตนในข่าวโทรทัศน์ คือการจับคู่ตรงกันข้ามเหมือนที่ปรากฏในภาพยนตร์ชุดเกี่ยวกับตำรวจทางโทรทัศน์ ที่จะมีคู่ตรงกันข้าม คือ ตำรวจ : อาชญากร

รวมไปถึงการกำหนดฝ่าย หรือให้คุณค่าแกสิ่งต่างๆ ในสังคม เช่น ความดี : ความเลว
ขาว : ดำ เป็นกลาง : เลือกข้าง ในการนำเสนอข่าวแต่ละข่าวนั้นจะสามารถมองเห็นการจับคู่

แบบง่าย ๆ เป็น เรา : เขา (us : Them) ซึ่งเราสามารถมองเห็นลักษณะแบบนี้ได้ในข่าวต่างๆ เช่นกัน อาทิ

นายจ้าง : ลูกจ้าง

รัฐบาล : ผู้ประท้วงขับไล่รัฐบาล

อย่างไรก็ตาม การจะอธิบายการเล่าเรื่องสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำทางโทรทัศน์ ไม่อาจอธิบายหรือหาคำตอบได้โดยการดูที่การเล่าเรื่อง เพียงอย่างเดียว แต่ต้องดูว่าทฤษฎีประกอบไปด้วย

การนำแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องในข่าวโทรทัศน์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ จะทำให้มองเห็นลักษณะการเล่าเรื่องข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์ เอ็นบีที และทีวีไทย รวมทั้งยังสามารถนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบให้เห็นถึงความเหมือนหรือความแตกต่างในการเล่าเรื่อง ซึ่งมาจากเหตุการณ์เดียวกันได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวรรณณี กัลยาณสันต์ (2536) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเรา” พบว่า รูปแบบการนำเสนอข่าวข่มขืนในสื่อมวลชน มีลักษณะเป็นนาฏกรรม (drama) หรือเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก โดยมีการกำหนดโครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร แบบวิธีการเขียนและน้ำเสียง การเดินเรื่องเป็นองค์ประกอบในการรายงานข่าว การใช้โครงสร้างของนาฏกรรมในการรายงานข่าวเช่นนี้ จึงทำให้ดูเหมือนว่าเหตุการณ์ข่มขืนกระทำชำเราที่เกิดขึ้น เป็นเพียงเรื่องสะเทือนขวัญและสะเทือนอารมณ์ ไม่ใช่ปัญหาสังคมที่สำคัญและต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน

งานวิจัยชิ้นนี้ ตอกย้ำแนวคิดที่ว่า “ข่าว” เป็น “เรื่องเล่าจากเหตุการณ์จริง” ชนิดหนึ่ง โดย ผู้เล่า ซึ่งก็คือบุคลากรในกระบวนการผลิตข่าว มีแบบแผนในการเล่าเรื่องทั้งที่เหมือนและต่างจากเรื่องแต่ง ขณะเดียวกันก็สะท้อนอารมณ์หรือความรู้สึกในลักษณะของนาฏกรรม (drama) เป็นการท้าทายมายาคติที่ว่า “ข่าวต้องเป็นความจริง” เท่านั้น

ธีรรัตน์ พันทวี (2537) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์” พบว่า กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ โดยทั่วไปมี 5 ประการ คือ ระเบียบ

ว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ นโยบายสถานี ระบบบริหารและกฎระเบียบของสถานี นโยบายผังของสถานี และจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยอื่นที่เข้ามากระทบต่อการอุปถัมภ์ในการปฏิบัติงานข่าวอยู่ตลอดเวลา อาทิ สถานการณ์ทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กำกับดูแลนโยบาย และภาวะผู้นำองค์กร

งานวิจัยชิ้นนี้ได้บอกถึงสภาพการทำงานจริงของผู้ปฏิบัติงานอันมีผลต่องานข่าวโทรทัศน์ ซึ่งจะสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเล่าเรื่อง สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ในรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์ NBT และทีวีไทย

เขมวไล ธีรสุวรรณจักร (2547) ศึกษาเรื่อง “มายาคติเรื่องอำนาจที่ปรากฏในข่าวโทรทัศน์” พบว่าผู้ผลิตรายการข่าวโทรทัศน์มีมายาคติเรื่องอำนาจ ในเรื่องของข่าวกระแส มายาคติเกี่ยวกับการนำเสนอบุคคลที่มีความสำคัญระดับประเทศ และมายาคติในเรื่องของการป้องกันตนเอง เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อน้ำที่การงานของตนเองและองค์กร โดยแสดงออกผ่านทาง การคัดเลือกข่าว การจัดลำดับข่าว และระยะเวลาในการนำเสนอ ผู้ผลิตรายการข่าวจะมีการให้ความสำคัญกับข่าวกระแส ข่าวที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาล บุคคลที่มีอำนาจมากของประเทศ ด้วยการคัดเลือกข่าวดังกล่าวมานำเสนอด้วยความถี่ที่มาก นำเสนอต่อเนื่องเป็นเวลานาน จัดลำดับข่าวให้ได้รับการนำเสนอในลำดับแรกๆ และมีระยะเวลาในการนำเสนอข่าวดังกล่าวมาก

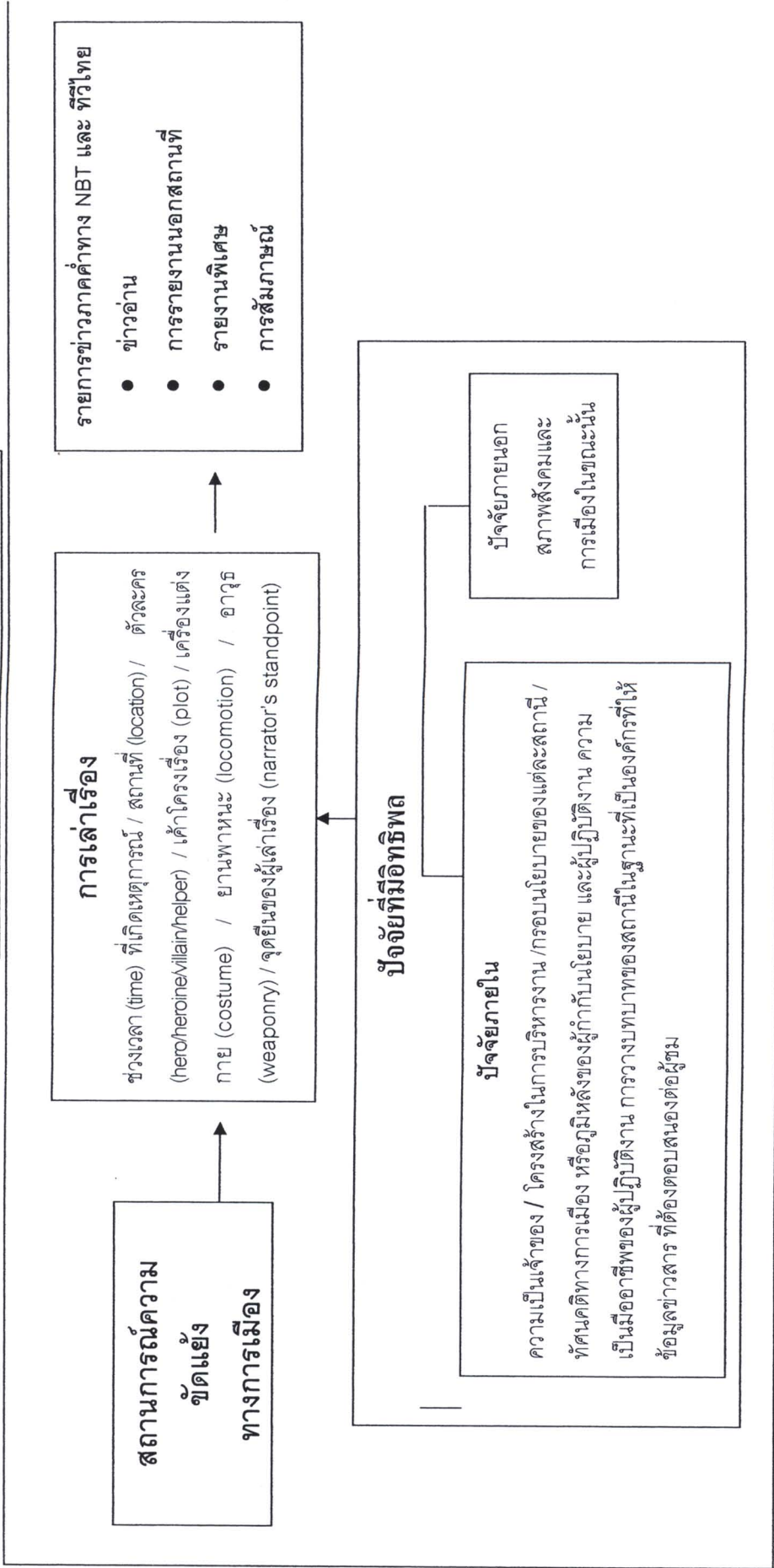
งานวิจัยชิ้นนี้สะท้อนให้เห็นว่าในกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์นั้น ปัจจัยเรื่องของตัวบุคคลผู้ปฏิบัติงานเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่มีผลต่อการ “เล่าเรื่อง” ในงานข่าว ซึ่งจะสามารถนำไปวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเล่าเรื่องสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองได้

นันทกา สุธรรมประเสริฐ (2549) ศึกษาเรื่อง “ความเป็นแม่บ้านและการบริโภคสื่อแนวเล่าข่าวสาร” พบว่า แม่บ้านบริโภคข่าวสารผ่านแว่นตาของละคร จึงมุ่งบริโภคข่าวการเมืองที่มีความขัดแย้งมากกว่าจะสนใจสาเหตุของความขัดแย้ง โดยเฉพาะในประเด็นความขัดแย้งทางการเมือง ที่แบ่งแยกออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุนนายกรัฐมนตรี และฝ่ายต่อต้านคล้ายกับในละครที่มีฝ่ายพระเอกและฝ่ายร้าย เมื่อแม่บ้านสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายนั้นก็ถือว่าเป็น

พระเอก ฝ่ายตรงข้ามจึงกลายเป็นผู้ร้ายไปโดยปริยาย และแม่บ้านจะเลือกบริโภคเฉพาะเมื่อมีข่าวของฝ่ายตน หรือเลือกดูเฉพาะสถานีที่มีข่าวของฝ่ายตน

งานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมของผู้รับสารบางกลุ่มในการบริโภคข่าวสารได้ และพฤติกรรมของผู้รับสารย่อมส่งผลไปถึงกรอบการเลือกนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ด้วย หากสถานีนั้นๆ เป็นสถานีที่ต้องแข่งขันในการนำเสนอข่าว (competitions) หรือต้องมีการจัดวางตำแหน่งของสถานีโทรทัศน์ (distribution channels) ในฐานะองค์กรที่ต้องตอบสนองต่อผู้ชม (audience interest / demand) นั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อกระบวนการทำงาน หรือ การเล่าเรื่องในการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ โดยในภาวะวิกฤตที่เกิดความแตกแยก แบ่งฝักฝ่ายเช่นนี้ แม้จะพยายามรักษาความเป็นกลางไว้ แต่ก็จำเป็นต้องกำหนดบทบาทตนเองให้ชัดเจนว่าจะตอบสนองต่อผู้ชมในกลุ่มใด

กรอบการวิเคราะห์

- แนวคิดข่าวและข่าวโทรทัศน์
- แนวคิดเรื่องภาพและเสียง
- แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องในข่าวโทรทัศน์